Elem

strzedz spiacych/ ábyśmy z Pánem Chrystusem w czuy- nośći trwáli/ á w pokoiu odpoczywáli.

Kyrie eleison. Chryst[e e]leison. Kyrie eleison. Oy[cze] náß, Zdrowás P. Márya, V[ie]rze w Bogá, &c.

℣. Blogosłáwiony ies[teś] P. Boże Oycow náßych.

℟. Chwá[le]bny/ y wys[łá]wienia godny ná wieki.

℣. Blogosłáwmy Oyc[á] y Syná/ z Duchem ś.

℟. Chwalmy go/ y wie[lbmy] wysłáwiaymy ná wieki.

℣. Blogosłáwiony ies[teś] P. ná niebieskiey wysokośc[i]

℟. Godny czći/ wielebn[y] y nád wszytko podwyższo[ny] ná wieki. ℣. Niechay nam blogosłáwi/ y strze[że] nas/ wßechmogacy y miło- sierny Pan. ℟. Amen.

B Racz

---

przywrocony: á cnoty wstáwę y dáry od Duchá s. swiętego, przez grzech wtrácone: będą mu przy- wrocone. A ieśliby się mu tr...

---

tak było podobáło woley Bożey.

Oświádczam się/ że ieśli- by ... pádłá trwogá ná du- ...o/ dla strasznego sa- ...tiego/ ná ktory pe- ...ność muße: ábo że- ...niepotężności rozu- ...ka rospácz wpadł/ á- ...tpliwość wiáry (cze- ...ánie vchoway) wßy- .../ pokim spełna rozu- ...olywam y psuie: y ... to ináczey było ro- .../ gdyż z zámieszane- ...u to przychodźi.

...świádczenia vczyni- ...świętßa Boża ro- .../ S. Anyele stróżu ...T. y wßyscy wybrá- ... ostátnia wola y za- ... zá Testáment du- ...ße moiey poruczam/ ábyśćie ...mi ná to w ostátnia godźinę żywo-

ELEMENTA PUERILIS INSTITUTIONIS

PLURIBUS IN LOCIS

REFORMATA

PIISQUE

ORATIONIBUS

AC

DOCTRINA CHRISTIANA

RECENTER AUCTA

&

REIMPRESSA

ANNO DOMINI 1798.

CRACOVIÆ

Typis JOANNIS MAY.

A B C D E F G H
I K L M N O P Q
R S T U V W X
Y Z

A B C D E Ę F G H I K L M N O P
Q R S T U V W X Y Z

Literæ Minores.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t u
v w x y z.

Vocales a e i o u *&* *Græcâ* y

Conſonantes.

b c d f g k l m n p q r ſ t x z
aſpiratio est h.

Literæ Polonicæ Majores.

A Ą B C D E Ę F G H I K L Ł M N O P
Q R S T U W X Y Z.

Literæ Polonicæ Minores.

A a á ą b c d e f g h i k l ł m n ń o p q r
ſ s ś t u w x y z ż ź.

INSTITUTIO PUERILIS.

Conſonantes præpoſitæ Vocalibus.

Ba be bi bo bu
Ca ce ci co cu
Da de di do du
Fa fe fi fo fu
Ga ge gi go gn
Ha he hi ho hu
Ia ie ii io iu
Ka ke ki ko ku
La le li lo lu
Ma me mi mo mu
Na ne ni no nu
Pa pe pi po pu
Ra re ri ro ru
Sa ſe ſi ſo ſu
Ta te ti to tu
Wa we wi wo wu
Xa xe xi xo xu
Za ze zi zo zu

Vocales præpositæ Consonantibus.

Ab eb ib ob ub
Ac ec ic oc uc
Ad ed id od ud
Af ef if of uf
Ag eg ig og ug
Ah eh ih oh uh
Ak ek ik ok uk
Al el il ol ul
Am em im om um
An en in on un
Ap ep ip op up
Ar er ir or ur
As es is os us
At et it ot ut
Aw ew iw ow uw
Ax ex ix ox ux
Az ez iz oz uz

Consonantes plures præpositæ Vocalibus.

Bla ble bli blo blu
Cla cle cli clo clu
Dla dle dli dlo dlu
Fla fle fli flo flu

Gla gle gli glo glu
Pla ple pli plo plu
Sla sle sli slo slu
Tla tle tli tlo tlu
Bra bre bri bro bru
Cra cre cri cro cru
Dra dre dri dro dru
Fra fre fri fro fru
Tra tre tri tro tru
Stra stre stri stro stru
Qua que qui quo quu

Vocales pluribus Conſonantibus præpoſitæ.

Anc enc inc onc unc
Ans ens ins ons uns
Ant ent int ont unt
Ars ers irs ors urs
Aps eps ips ops ups

Abbreviationes quarundam ſyllabarum

ã valet am vel an, ẽ valet em vel en, ĩ valet im vel in, õ valet om vel on, ũ valet um vel un, & valet et, ℣ valet verſus ℟ Reſponsio.

Co

Co nayprzod Dziecię powinno czynić gdy rano wstanie.

Quæ Puer Deo persolvere debet, primo cum mane surrexerit.

Rano wstawszy Dziecię szczęśliwie dzień zacznie od znaku Krzyża Swiętego, mowiąc: W Imię Oyca, ✠ i Syna, ✠ i Ducha Swiętego, ✠ Amen.

Mane surgens puer auspicabitur diei exordium à signo Sanctæ Crucis dicens: In Nomine Patris † & Filii † & Spiritus S. Amen.

Potym złożywszy ręce mowić będzie.

Niech Błogosławiona będzie Swięta i nierozdzielna Troyca teraz i zawsze i przez nieskończone wieki wiekow, Amen.

Deinde junctis manibus ante pectus:

Benedicta sit Sancta & Individua Trinitas, nunc & semper, & per infinita sæcula sæculorum, Amen.

MODLITWA PANSKA.

Oycze nasz, ktoryś iest w Niebiesiech święć się Imię twoie, przyidź Kro-

Krolestwo twoie. Bądź wola twoia iako w Nebie tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego day nam dzisiay, i odpuść nam nasze winy, iako i my odpuszczamy naszym winowaycom, i nie wodź nas na pokuszenie, ale nas zbaw odezłego, Amen.

ORATIO DOMINICA.

Pater noster, qui es in Cœlis sanctificeturNomen tuum, adveniat Regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in Cœlo & in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris & ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo, Am.

POZDROWIENIE ANIELSKIE.

Zdrowaś Marya łaski pełna Pan z Tobą, Błogosławionaś ty między niewiastami, i błogosławion Owoc żywota twego JEZUS. Swięta Marya Matko Boża modl się za nami grzesznemi teraz i w godzinę śmierci naszey Amen.

SA-

SALUTATIO ANGELICA.

Ave Maria gratia plena Dominus tecum Benedicta Tu in mulieribus & benedictus Fructus ventris tui JESUS, Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc & in hora mortis nostræ, Amen.

SKŁAD APOSTOLSKI.

Wierzę w Boga Oyca Wſzechmogącego, Stworzyciela Nieba i ziemie i w Jezusa Chrystusa Syna iego iedynego, Pana naſzego, ktory się począł z Ducha Swiętego, narodził się z MARYI Dziewice. Umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion. Wstąpił do piekłow, trzeciego dnia z martwych wstał. Wstąpił na Niebiosa i siedzi na prawicy Boga Oyca Wſzechmogącego. Z tamtąd przyidzie sądzić będzie żywych i umarłych. Wierzę w Ducha Swiętego. Swięty Kościoł powſzechny, Swiętych obcowanie grzechow odpuſzczenie, ciała zmartwych wstanie i żywot wieczny, Amen.

SYMBOLUM APOSTOLORUM.

Credo in Deum Patrem Omnipotentem, Creatorem Cœli & terræ, & in Jeſum Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum; qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria, Virgine, paſsus ſub Pontio Pilato, Crucifixus mortuus & ſepultus. Deſcendit ad infernos, tertia die reſurexit a mortuis. Aſcendit ad Cœlos, ſedet ad Dexteram Dei Patris Omnipotentis, Inde venturus est judicare vivos & mortuos. Credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem, remiſsionem peccatorum, carnis reſurectionem & vitam æternam, Amen.

DZIESIĘCIORO PRZYKAZANIA BOZEGO.

Jam iest Pan Bog twoy. ktorym cię wywiodł z ziemi Egipskiey z domu niewoli.

1. *Nie będziesz miał Bogow cudzych przedemną.*

2. Nie

2. *Nie będzieſz brał Imienia P. Boga twego nadaremno, bo nie będzie miał za niewinnego P. Bog tego, ktoryby wziął Imię P. Boga ſwego nadaremno.*

3. *Pamiętay abyś dzień Swięty święcił.*

4. *Czcÿ Oyca twego i Matkę twoię.*

5. *Nie Będzieſz zabiiał.*

6. *Nie będzieſz cudzołożył.*

7. *Nie będziesz kradł.*

8. *Nie będzieſz mowił przeciw bliźniemu twemu fałſzywego świadectwa*

9. *Nie będzieſz pożądał domu bliźniego twego.*

10. *Nie będzieſz pragnął żony iego ani, ſługi, ani ſłużebnice, ani wołu ani osła, ani żadney rzeczy ktore iego ſą.*

DECEM DEI PRÆCEPTA.

Quæ in Decalogo Continentur.

Ego ſum Dominus DEUS tuus, qui eduxi te de terra Ægypti de domo ſervitutis.

1. Non habebis Deos alienos coram me.

2. Non aſsumes Nomen Domini Dei tui in vanum, non enim habebit

bebit Dominus in ſontem eum, qui aſsumpſerit Nomen Domini Dei ſui in vanum.

3. Memento ut diem Sabbati ſanctifices.

4. Honora Patrem tuum, & Matrem tuam.

5. Non occides.

6. Non mæchaberis

7. Non furtum facies.

8. Non loqueris contra proximum tuum falſum testimonium.

9. Non concupiſces domum proximi tui.

10. Nec desiderabis uxorem ejus, nec ſervum, nec ancillam, nec bovem, nec asinum, nec omnia quæ illius ſunt.

Siedm Kościoła Katolickiego Sakramentow.

Chrzest, Bierzmowanie, Ciało i Krew Pańska, Pokuta, Ostatnie Pomazanie, Kapłaństwo i Małżeństwo.

Sep-

Septem Ecclesiæ Catholicæ Sacramenta.

Baptiſmus, Confirmatio, Eucharistia Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium.

Cnoty Teologiczne.

Wiara, Nadzieia, i Miłość.

Virtutes Theologicæ.

Fides, Spes, & Charitas.

Cnoty Kardynalne.

Rostropność, mierność, ſprawiedliwość i męztwo.

Virtutes Cardinales.

Prudentia, temperantia, justitia, & fortitudo.

Dary Ducha Swiętego

Mądrość, rozsądek, rada, męstwo, umieiętność, pobożność, i boiaźń Boska.

Dona Spiritus Sancti.

Sapientia, intellectus, consilium, fortitudo, ſcientia, & timor Domini.

Owoc Ducha Swiętego.

Miłość, weſele, pokoy, cierpliwość, łaskawość, dobrotliwość, nieskwapliwość, cichość, wierność, skromność, wstrzemięźliwość, i czystość.

Fructus Spiritus Sancti.

Charitas, gaudium, pax, patientia benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, & castitas.

Przykazania Kościelne.

1 *Postanowione od Kościoła Swiętego dni Swięte święcić.*

2. *Mszy Swiętey w dni Swięte z uczciwością słuchać.*

3. *Nakazane w pewne dni posty, i od niektorych pokarmow wstrzymywanie zachować.*

4. *Grzechow Kapłanowi własnemu albo inszemu z iego dozwoleniem na każdy rok spowiadać się.*

5. *Przenayświętszy Sakrament przynaymniey raz w rok i to około Swięta Wielkanocnego przyimować.*

Præcepta Ecclesiæ.

1. Statutos Ecclesiæ dies Festos celebrare.

2. Sacrificium Missæ Officium diebus Festis reverenter audire.

3. Indicta certis diebus jejunia, &

à qui-

à quibusdam cibis abstinentiam obſervare.

4. Peccata Sacerdoti proprio, aut alteri cum ejus facultate; singulis annis confiteri.

5. Sacroſanctam Eucharistiam, ad minimum ſemel in anno idque circa Festum Paſchæ ſuſcipere.

Uczynki Duchowne miłosierne.

Grzeſznego od grzechu odwieść, nieumieiętnego nauczyć, wątpliwym dobrze radzić, o zbawienie bliźniego Boga prosić, ſmutnych cieſzyć, krzywdy cierpliwie znosić, urazę odpuſzczać.

Opera Miſericordiæ Spiritualia.

Peccantes corigere, ignorantes docere, dubitantibus recte conſulere, pro ſalute proximi Deum orare, conſolari mœstos, ferre patienter injurias, offenſam remittere.

Uczynki miłosierne cieleſne.

Łaknącego nakarmić, pragnącego napoić, nagiego przyodziać. więźnie

żnie odkupować, chore nawiedzać, do domow pielgrzymy przyimować, umartych pogrzebać.

Opera Miſericordiæ corporalia.

Eſurientes paſcere, potum dare ſitientibus, operire nudos, captivos redimere. ægros inviſere, hoſpitio peregrinos ſuſcipere, mortuos ſepelire.

Błogosławiestwa Ośmioro.

Błogosławieni ubodzy w duchu albowiem ich iest Krolestwo Niebieskie.

2. *Błogosławieni ciſzy, albowiem oni osiędą ziemię.*

3. *Błogosławieni ktorzy płaczą, albowiem oni będą pocieſzeni.*

4. *Błogosławieni ktorzy łakną ſprawiedliwość, albowiem oni będą naſyceni.*

5. *Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią.*

6. *Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą.*

7. *Błogosławieni pokoy czyniący, albowiem Synami Bożemi nazwani będą.*

8. *Błogosławieni ktorzy prześladowanie cierpią dla ſprawiedliwości, albowiem ich iest Krolestwo Niebieskie.*

Bea-

1. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum est Regnum Cœlorum.
2. Beati mites, quoniam ipsi poſsidebunt terram.
3. Beati qui lugent, quoniam ipsi conſolabuntur.
4. Beati qui eſuriunt & sitiunt justitiam, quoniam ipsi ſaturabuntur.
5. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.
6. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.
7. Beati pacifici, quoniam Filii Dei vocabuntur,
8. Beati qui perſecutionem patiuntur propter jnstitiam, quoniam ipſorum est Regnum Cœlorum.

Antyfona.

Racz Panie dnia tego bez grzechu nas strzedz, zmituy się nad nami Panie, zmituy się nad nami. Niech będzie mitosierdzie twoie Panie nad nami, iakośmy mieli nadzieię w Tobie.

Pa-

Panie wysłuchay modlitwę moię.
A wołanie moie niech do Ciebie przyyydzie.

Antyphona.

Dignare Domine die isto sine peccato nos custodire. Miserere nostri Domine, miserere nostri. Fiat misericordia tua Domine super nos, quem admodum speravimu in Te.

Domine exaudi orationem meam
Et clamor meus ad Te veniat.

Modlitwa.

Panie Boże wszechmogący ktory do początku tego dnia nam przyyść pozwoliłeś, twoią nas dziś zbaw mocą, abyśmy w ten dzień ku żadnemu nie skłaniali się grzechowi, ale aby zawsze ku twey sprawiedliwości wykonaniu nasze pochodziły rozmowy, były obrocone myśli i uczynki. Przez Chrystusa Pana naszego Amen,

Oratio.

Domine Deus Omnipotens, qui ad principium hujus diei nos prevenire fecisti, tua nos hodie

 sal-

ſalva virtute, ut in hac die ad nullum declinemus peccatum, ſed ſemper ad tuam justitiam faciendam nostra procedant eloquia, dirigantur cogitationes & opera. Per Christum Dominum nostrum, A.

Inſza Modlitwa.

Racz prostować i poświęcać, rządzić i ſprawować, Panie Boże Krolu Nieba i ziemie, dzisiey serca i ciała naſze, myśli, mowy i postępki naſze w Zakonie twoim i w uczynkach przykazania twego, abyśmy tu i na wieki za twoią pomocą zbawieni i wyſwobodzeni bydź mogli. Zbawicielu świata ktory żyiesz i kroluiesz na wieki wiekow, Ameń.

Alia Oratio.

Dirigere & ſanctificare regere & gubernare, dignare Domine Deus Rex Cœli & terræ, hodie corda & corpora nostra, ſenſus, ſermones & actus nostros, & in lege tua & in operibus mandatorum tuorum ut hic & in æternum te auxiliante ſalvi & liberi eſse mereamur, Sal-

ſalva

vator mundi. Qui vivis & regnas in ſæcula ſæculorum, Amen.

Modlitwa do S. Anioła Stroża.

Aniele Boży ktoryś iest Strożem moim mnie tobie zleconego z Opatrzności Niebieskiey, dziś oświecay, strzeż rządź i ſprawuy, Amen.

Oratio ad S. Angelum Custodem.

Angele Dei, qui Custos est mei me Tibi commiſsum pietate ſuperna hodie illumina custodi, rege & guberna, Amen.

Gdy rano w południe, i w wieczor na pozdrowienie Anielskie dzwonią.

Anioł Pański zwiastował Pannie Maryi, i poczęła z Ducha Swiętego. Zdrowaś Marya &c. *Oto ia służebnica Pańska, stań mi się według słowa twego.* Zdrowaś Marya &c. *A słowo stało się Ciałem i mieszkało między nami.* Zdrowaś Marya &c.

Cum mane, meridie & veſpere ſalutationis Angelicæ signum datur.

Angelus Domini nuntiavit Mariæ & concepit de Spiritu Sancto. *Ave Maria &c.* Ecce Ancillá Domini fiat mihi ſecundum verbum tuum. *Ave Maria &c.*

&c. Et verbum Caro Factum est, & habitavit in nobis. *Ave Maria &c.*

Modlitva.

Łaskę twoię, prosżemy Panie w serca nasze wley, aby ktorzyśmy za Anielskim zwiastowaniem Chrystusa Syna twego Wcielenie poznali, przez Mękę iego i Krzyż do chwały Zmartwychwstania byli doprowadzeni. Przez Chrystusa Pana nasżegr, Amen.

Oratio.

Gratiam tuam quæſumus Domine mentibus nostris infunde: ut qui Angelo nuntiante Christi Filii tui Incarnationẽ cognovimus, per paſsionem ejus & crucem ad reſurrectionis gloriam perducamur. Per Christum Dominum nostrum, Am.

Wezwanie Ducha Swiętego przy zaczęciu nauk dzieci.

Przyydź Duchu Swięty, napełniy serca twoich wiernych, i twoiey miłości w nich ogień racz zapalić ktoryś przez rozliczności ięzykow wszystkich rodzaie do iedności wiary zgromadził.

In-

Invocatio Sancti Spiritus cum pueri agrediuntur studia.

Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignẽ accende, qui per diversitatẽ lingvarum cunctarũ gentes in unitatem fidei congregasti. Emitte Spiritum tuum & creabuntur. Et renovabis faciem terræ.

Modlitwa.

Boże, ktoryś serca wiernych Swiętego Ducha oświeceniem nauczyć raczył, day nam w tym Duchu dobrze rozumieć i z iego łaskawego pocieſzenia zawſze się weſelić. Przez Chry. Pana naſzego, Amen.

Oratio.

Deus qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiritu recta ſapere, & de ejus pia conſolatione ſemper gaudere. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

Ora-

Oratio vel etiam per Hymnum ſequentem.

Veni Creator Spiritus Mentes tuorum viſita.
Imple ſuperna gratia; Quæ Tu creasti Pectora.
Qui Paracletus diceris, Domum Dei Altiſsimi.
Fons vivus ignis charitas, Et Spiritualis unctio.
Tu ſeptiformis munere Digitus Paterne Dexteræ.
Te rite promiſsum Patris, Sermone ditans guttura.
Accende lumen ſenſibus, Infunde amorem cordibus.
Infirma noſtri corporis, Virtute firmanns perpeti.
Hostem repellas longius, Pacemque dones protinus.
Ductore ſic Te prævio, Viteimus omne noxium.
Da gaudiorum præmia, Da gratiarum munera.
Diſsolve litis vinculum, Aſtringe pacis fœdera.
Per Te ſciamus de Patrem Noscamus atque Filium.
Te atriusque Spiritum, Credamus omni tempore.
Deo Patri ſit gloria, Natoque qui a mortuis.
Surrexit ac Paracleto, In ſæculorum ſæcula.

Hymnus de Beata Virgine Maria.

Ave Maris Stella Dei Mater alma.
Atque ſemper Virgo Felix Cœli porta.
Sumens illud Ave, Gabrielis Ore.
Funda nos in pace, Mutans Evæ nomen.
Solve vincla reis, Profer lumen cæris.
Mala nostra pelle, Bona cuncta poſce.
Monstra te eſse Matrem Sumat per te preces.
Qui pro nobis natus; Tulit eſse Tuus.
Virgo ſingularis, Inter omnes mitis.
Nos culpis ſolutos, Mites fac & caſtos.
Vitam præſta puram, Iter pare tutum.
Ut videntes JESUM, Semper collatemur.
Sit laus Deo Patri, Summo Chriſto decus.
Spiritui Sancto, Tribus honor unus.

Przed zaczęciem iakiey ſptawy.

Sprawy naſze proſzemy Panie natchnieniem poprzedzay, i ratunkiem do fortunnego końca prowadź, aby wſzelka naſza modlitwa i ſpawa

od

od Ciebie się zawdy poczynała i przez Cię zaczęta kończyła się. Przez Chrystusa Pana naszego, Amen.

Ante inchoationem cujusvis operis.

Actiones nostras quæsumus Domine aspirando præveni, & adjuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio & operatio a te semper incipiat, & per Te cepta finiatur. Per Christum Dominum nostrũ A.

Wychodząc z Domu mow:

Drogi Twoie Panie pokaż mi, ścieszek Twoich naucz mnie. Postępki moie sprawuy wedle roskazania Twego; aby nie panowała nademną żadna niesprawiedliwość. Umocniy kroki moie na ścieszkach Twoich, aby się nie poślizneły stopy moie.

Egrediendo è domo dic.

Vias tuas Domine demonstra mihi & semitas tuas edoce me, Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, ut non dominetur in me omnis in justitia. Perfice

gres-

greſsus meos in ſemitis, ũt non moveantur vestigia mea.

Wchodząc do Kościoła.

Panie w wielkości miłosierdzia twego wnidę do Domu Twego, uczynię pokłon w Swiętym Kosciele Twoim, i będę wzywał Imienia Twego.

Intrando Ecclesiam.

Domine in multitudine miſericordiæ Tuæ introibo in Domum Tuam, adorabo ad Templum Sanctum tuum, & confitebor Nomini Tuo.

Przy pokropieniu święconey wody.

Pokropiſz mnie Panie Hyſopem a będę oczyſzczony, obmyieſz mnie a nad śnieg wybieleię.

In aſpersione aquæ benedictæ.

Aſperges me Domine Hysopo, & mundabor, lavabis me & ſuper nivem de albabor.

W Kościele iak się ma ſprawiać.

Niech wie dziecię iż Kościoł nie iest iaskinią łotrowską, ale domem modlitwy, dla tego nie śmiechy, nie roſpuſię będzie ſprawowal w nim, ale gdy piſe-

śpiewania czas iest, niech czyni iako naypoczciwiey, a od śpiewânia wolny temi modlitwami, i inszym nabożnym rozmyślaniem niech wzywa miłosierdzia Bożego,

In Templo quæ servanda.

Sciat puer in Temlpo non speluncã latronum sed domũ orationis. Propterea non jocos & insolentiam exercebit in ea, sed cum psallendi tempus est, faciat id quam diligentissime & à psallendo liber hisce orationibus & aliis meditationibus imploret misericordiam Dei.

Przy podniesieniu Nayśw. Sakramentu.

Zawitay prawdziwe Ciało narodzone z Maryi Panny, prawdziwie umęczone, na Krzyżu ofiarowane za człowieka, ktorego bok przekłoty wodą spłynął i krwią, Raczże nam bydź pokarmem w godzinę śmierci. O słodki! o miłościwy! o Jezu Synu Maryi zmiłuy się nad nami.

Ad SS. Encharistiæ Sacramentum.

Ave verũ Corpus natum ex Maria Virgine, vere Passum immola-

tũ

tũ in Cruce pro homine, cujus Latus per foratũ, unda fluxit & Sanguine Esto nobis prægustatũ mortis in examine. O dulcis! o pie! o Jesu Fili Mariæ miserere mei, Amen.

Modliiwa przed Mszą S.

Naylaskawszy Oycze milosierdzia i Boże wszelakiey pociechy, ktoryś nie raz tylko Syna Twego iedynego na Krzyżu dla naszego odkupienia darował, aleś chciał, aby ofiara Tobie naywdzięcznieysza w Kościele Twym na każdy dzień była odnowiona; day nam to prosiemy, abyśmy przy tak cudowney i zbawienney Twego miłosierdzia Taiemnicy z taką pilnością, uczciwością i miłością byli, żebyśmy iego uczestnictwa iako nayskuteczniey dostąpić mogli. Przez tegoż Chrystusa Pana naszego, Amen.

Oratio ante Missam.

Clementissime Pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui non semel tantum Filium tuum unigenitum in Cruce nostræ redemptionis impendisti, sed

ſed voluisti ejus oblationem Tibi acceptiſsimam in Ecclesia tua quotidie renovari, tribue nobis quæſumus tam admirando huic & tam ſalutari tuæ pietatis Mysterio, sic ardenter, amanter, intereſse ut ejus participationem quã efficacissimi coſequi valeamus. Per eundẽ Christum Dominum nostrum, Am.

Modlitwa do Panny Maryi.

O Pani moia Swięta Marya, ia się twoiey łasce i oſobliwey straży i wnętrznościom miłosierdzia twego dzisiay i każdego dnia i w godzinę zeyścia mego duſzę i ciało moię Tobie polecam, wſzystkę nadzieię i pociechę moię, wſzystkie uciski i dolegliwości moię, żywot i koniec żywota mego tobie polecam, aby przez twoię nayświętſzą przyczynę i przez zasługi twoie, wſzystkie moie uczynki były ſprawowane i rządzone według twoiey i Syna twego woli. Amen.

Oratio ad B. V. Mariam.

O Domina mea Sancta Maria me in tuam gratiã ac singularẽ cu-

stodiam & in sinum miſericordiæ tuæ hodie & quotidie & in hora exitus mei animam & corpus meũ, Tibi commendo, omnem ſpem & conſolationem meã; omnes angustias & miſerias meas, vitam & finem vitæ meæ Tibi committo, ut per tuam ſanctiſsimam interceſsionem & per tua merita omnia mea dirigantur & diſponantur opera ſecundum tuam, tuique Filii voluntatem, Amen.

Błogosławienie stołu.

Oczy wſzystkich w Tobie maią ufność Panie, a Ty daieſz im pokarm czaſu potrzebnego, otwieraſz Ty rękę twoię i napełniaſz wſzystkie zwierzęta błogosławieństwem. Chwała Oycu, i Synowi i Duchowi Swiętemu, Jak była na początku i teraz zawſze i na wieki wiekow. Amen.

Błogosław Panie nas, i te dary ktore z twoiey ſzczodrobliwości mamy pożywać. Przez Chrystuſa Pana naſzego, A.

Be-

Oculi omnium in Te ſperant Domine & tu das eſcam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio & nunc & ſemper & in ſæcula ſæculorum, Amen.

Benedic Domine nos, & hæc dona quæ de tua largitate ſumus ſumpturi. Per Chrustum Dominum nostrum Amen.

Podziękowanie po stole.

Dziękuiemy Tobie Wſzechmogący Boże, za wſzystkie dobrodzieystwa twoie. Ktory żyieſz i kroluiesz na wieki wiekow Amen.

Kyrie eleyſon, Chryste eleyſon.

Kyrie eleyſon. Oycze naſz, &c.

I nie wodź nas na pokuſzenie.

Ale nas zbaw odezłego Amen.

Niech będzie Imie Pańskie błogosławione, odtąd teraz i zawſze aż na wieki wiekow, Amen.

Gra-

Gratiarum actio.

Gratias Tibi agimus Omnipotens Deus pro universis beneficiis tuis. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum, Amen.

Kyrie eleyson, Christe eleyson.
Kyrie eleyson. Pater noster &c.
Et ne nos inducas in tentationem.
Sed libra nos à malo, Amen.
Sit Nomen Domini benedictum, ex hoc nunc usque in sæculum, Am.

Modlitwa.

Racz miły Panie sowicie nadgrodzić wszystkim dobrodzieiom naszym dla Imienia twego żywotem wiecznym, Amen.

Oratio.

Retribuere dignare Domine omnibus nobis bona facientibus propter Nomen tuum vitam æternam, Amen.

HYMN.

Przed dokończeniem dnia tego.
Prosiemy cię Pana swego,

Racz

Racz nas strzedz ſwoie stworzenie.
Anielskie day obronienie.
Sny oddal od nas ſzkodliwe,
Nocne obłudy zdradliwe,
Nie day ciał naſzych czystości;
Szatańskiey plugawić złości.
Oycze nasz przez Syna twego,
Day to Jezusa miłego,
W iedności Ducha Swiętego,
Z Tobą Krolestwa iednego, Amen.

H Y M N U S.

Te lucis ante terminum,
Rerum Creator poſcimus,
Ut ſolita clementia,
Sis præſul & custodia,
Procul recedant ſomnia,
Hostemque nostrum comprime,
Ne polluantur corpora.
Præsta Pater piiſsime,
Per Jeſum Christum Dominum,
Qui tecum in perpetuum.
Regnat cum Sancto Spiritu.

Modlitwa.

Zbaw nas Panie czuiących; strzeż nas odpoczywaiących, abyśmy czuli z Chrystuſem, i odpoczywali w pokoiu.

℣. Strzeż nas Panie iako źrzenice oka.
℟. Pod cieniem skrzydeł twoich zakryi nas.

Oracio.

Salva nos Domine vigilantes, custodi nos dormientes, ut vigilemus cum Christo & requieſcamus in pace.

℣. Custodi nos Domine ut pupillam oculi.
℟. Sub umbra alarum tuarum protege nos.

Nawiedz prosiemy Panie mieszkanie to, i wſzystkie zaſadzki nieprzyiacielskie od niego daleko odpądź. Anieli Twoi Swięci niech mieſzkaią w nim, ktorzyby w pokoiu strzegli, a błogosławieństwo twoie niech będzie nad nami zawſze. Przez Pana naſzego, Amen.

Visita quæſumus Domine habitationem istam & omnes insidias inimici ab ea longe reppelle. Angeli tui Sancti habitent in ea, qui nos in pace custodiant: & benedictio tua sit ſuper nos ſemper. Per Christum Dominum nostrũ A.

Modus Miniſtrandi Sacerdoti Celebranti Miſſam.

Sacerdos. Introibo ad Altare Dei.

Minister. Ad Deum qui lætificat juventutem meam.

S. Judica me Deus & diſcerne cauſam meam de gente non ſancti, ab homine iniquo & doloſo erue me.

M. Quia tu es Deus fortitudo mea quare me repuliſti & quare triſtis incedo dum affligit me inimicus.

S. Emite lucem tuam & veritatem tuam ipſa me deduxerunt & adduxerunt in montem ſanctum tuum & in tabernacula tua.

M. Et introibo ad altare Dei: ad Deum qui lætificat juventutē meā.

S. Confitebor Tibi in Cythara Deus Deus meus, quare triſtis es anima mea & quare conturbas me.

M. Spera in Deo quoniam adhuc confitebor illi ſalutare vultus mei & Deus meus.

S. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.

M. Sicut erat in principio & nunc & ſemper & in ſæcula ſæculorum, Amen

S. Introibo ad alltare Dei.

M. Ad Deum qui lætificat juventutem meam.

S. Adjutorium nostrum in Nomine Domini.

M. Qui fecit Cœlum & terram.

S. Confiteor Deo &c.

M. Miſereatur tui Omnipotens Deus & dimiſsis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. S. Amē.

M. Confiteor Deo Omnipotenti Beatæ Mariæ ſemper Virgini, Beato Michaeli Archangelo, Beato Joanni Baptistæ, Sanctis Apostolis, Petro & Paulo, Omnibus Sanctis & Tibi Pater, quia peccavi nimis cogitatione verbo & opere, mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor Beatam Mariam ſemper Virginem, Beatum Michaelem, Ar-

changelum, Beatum Joannem Baptistam, Sanctos Apostolos Petrũ & Paulum, omnes Sanctos, & Te Pater orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

S. Misereatur vestri &c. M. Am.

S. Indulgentiam, absolutionem & remissionem peccatorum vestrorum tribuat vobis Omnipotens & misericors Dominus. M. Amen.

S. Deus Tu conversus vivificabis nos.

M. Et plebs tua lætabitur in Te.

S. Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

M. Et salutare tuum da nobis.

S. Domine exaudi orationem meã.

M. Et clamor meus ad Te veniat.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum Spiritu tuo.

S. Kyrie eleyson. M. Kyrie eleison.

S. Kyrie eleison. M. Christe eleison.

S. Christe eleison M. Christe eleison

S. Kyrie eleison. M. Kyrie eleson.

S. Kyrie eleison.

S. *Ante Collectam*, Dominus vobiſcum.
M. Et cum ſpiritu tuo *In fine Collectæ.*
S. Per omnia ſæcula ſæculorum.
M. Amen.
Post Epistolam vero M. Deo gratias.
Lecta Epistola Graduali & Aleluia.
Minister accepit Miſsale & defert ad dextram cornu Altaris deinde.

S. Dominus vobiſcum.

M. Et cum ſpiritu tuo.

S. Sequentia S. Evangelii ſecundnm Joannem.

M. Gloria tibi Domine.

finito Evangelio dicit Laus tibi Christe.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum Spiritu tuo.

Minister post offertorium porrigat Sacerdoti præparatoria Calicem vinum & aquam statimq; lavabit illi digitorum extremitates.

S. Orate fratres. M. Suſcipiat Dominus hoc ſacrificium de manibus tuis ad laudem & gloriam Nominis ſui ad utilitatem quoq; nostram totiusq; Ecclesiæ ſuæ Sanctæ.
S. Per omnia ſæcula ſæculornm,

M.

M. Amen. S. Dominus vobiſcum.
M. Et cum Spiritu tuo.
S. Surſum corda,
M. Habemus ad Dominum. (stro.
S. Gratias agamus Domino Deo no-
M. Dignum & justum est.
S. Per omnia ſæcula ſæculorum.
M. Amen.
S. Et ne nos inducas in tentationem
M. Sed libera nos à malo.
S. Per omnia ſæcula ſæculorum,
M. Amen.
S. Pax Domini sit ſemper vobiſcum
M. Et cum Spiritu tuo.
S. Dominus vobiſcum.
M. Et cum Spiritu tuo.
S. Ite Miſsa est. *vel* Benedicamus Domino. M. Deo gratias.
S. Requieſcant in pace. M. Amen.
Post ultimum Evangelium. M. Deo gratias.

MODUS MINISTRANDI SACRIFICIO Miſſæ Patribus Sacerdotibus Ord. Prædicator.

Sacerdos. Confitemini Domino quoniam bonus. (dia ejus.
Minist. Quoniam in ſæculum miſericor-

S. Confiteor Deo Omnipotenti Beatæ Mariæ semper Virgini Beato Dominico Patri Nostro & omnibus Sanctis & vobis Fratres quia peccavimimis cogitatione locutione, opere, & omissione, mea culpa, precor vos orare pro me.

M. Misereatur tui Omnipotens Deus & dimittat tibi omnia peccata tua liberet te ab omni malo: Salvet & confirmet in omni opere bono perducat te ad vitam æternam. S. Amen.

M. Confiteor *dicat Minister totum* & Misereatur.

MODUS MINISTRANDI SACRIFICIO. Missæ juxta Rubricas & Ordinarium Missale Fratrum Ordinis Beatissimæ MARIÆ Virginis de Monte Carmeli.

Sacerdos. Confitemini Domino quoniam bonus.

Minist. Quoniam in sæculum misericordia ejus.

S. Confiteor Deo Omnipotenti æc. *ut supra.*

M. Misereatur tui Omnipotens Deus & dimittat tibi omnia peccata tua liberet te ab omni malo: Salvet & confirmet in omni opere bono & perducat te ad vitam æternam. S. Amen.

M. Confiteor Deo Omnipotenti Beatæ Mariæ semper Virgini, Beato Patri nostro Eliæ Omnibus Sanctis & tibi Pater quia peccavi nimis cogitatione,locutione, opere,

re & ommifsione mea culpa; Ideo precor Beatam Mariam semper Virginem, Beatum Patrem nostrum Eliam omnes Sanctos, & te Pater orare pro me ad Dominum Jesum Christum.

S. Miseratur &c. M. Amen.

S. Indulgentiam absolutionem & remissionem omnium peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens & misericors Dominus. M. Amen.

S. Adjutorium nostrum in Nomine Domini. M. Qui fecit Cœlum & terram. *Post Epistolam Minister.* Deo gratias. *Post Evangelium autem.* Laus tibi Christe.

S. Orate Fratres. M. Memor sit Dominus omnis Sacrificii tui & holocaustum tuum pingue fiat: tribuat tibi secundum cor tuum & omne consilium tuum confirmet. *Ante ultimum Evangel: Sacerdos dicit.* Salve Regina, *Mini finito* Salve Regina *dicit:* Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.

S. Ut digni efficiamur promissionibus Crhisti, *&* *finita oratione Min.* ℟. Amen.

Deinde Sacerdos Dominus vobiscum.

M. Et cum Spiritu tuo.

S. Initium *vel* Sequentia &c. M. Gloria tibi Domine *Deinde finito Evangelio. Min. dicit* Laus tibi Christe.

Tempore Paschalis Sacerdos dicit Regina Coeli lætare Alleluia. Quia quem

meruisti portare Alleluia. Refurrexit ſicut dixit Alle: Ora pro nobis Deum Alle.

S. *dicit* Gaude & lætare Virgo Maria Alleluia. M Quia ſurrexit *Dominus* vere Alleluia. *Cætera ut ſupra.*

O! Salutaris Hostia Quæ *C*œlis pandis ostium Bella tremunt hos ilia, Da robur fer auxilium. Uni Trinoque Domino ſit ſempiterna gloria Qui vitam ſine termino nobis donet in Patria; Amen.

Tantum ergo Sacramentũ veneremur cernui. Et antiquũ documentũ Novo cedat ritui. Præstet fides ſupplementum ſenſuum defectui. Genitori genitoq; laus & jubilatio. Salus honor, virtus quoq; ſit & benedictio Procedenti ab utroq; compar ſit laudatio, Amen.

HYMNUS.
SS. AMBROSII & AUGUSTINI.

Te Deum laudamus, Te Dominum confitemur, Te Æternum Patrem omnis terra veneratur, Tibi omnes Angeli, Tibi Cœli & univerſæ potestates, Tibi Cherubim & Serafim, inceſsabili voce proclamant, Sanctus, Sanctus, Sanctus *D*ominus Deus Sabaoth, Pleni ſunt Cœli & terra Majestatis Gloriæ Tuæ. Te glorioſus Apostolorum chorus. Te Prophetarum laudabilis numerus. Te Martyrum candidatus laudat Exercitus. Te per Orbem terrarum

San-

Sancta confitetur Ecclesia. Patrem immenſæ Majeſtatis, venerandum tuum verum & unicum Filium Sanctum quóque Paraclytum Spiritum. Tu Rex gloriæ Chriſte, Tu Patris ſempiternus es Filius, Tu ad liberandum ſuſcepturus hominem, non horuiſti Virginis uterum, Tu devicto mortis aculeo, aperuiſti credentibus Regna Cœlorum, Tu ad dexteram Dei ſedes in gloria Patris. Judex crederis eſse venturus, Te ergo quæſumus tuis famulis ſubveni, quos pretioſo Sanguine redemisti. Æternum fac cum Sanctis tuis in gloriá numerari.

Salvum fac Populum tuum Domine, & benedic Hæreditati tuæ. Et rege eos, & extolle illos usque in æternum. Per ſingulos dies benedicimus te. Et laudamus Nomen tuum in ſæculum & in ſæculum ſæculi. Dignare Domine, die isto ſine peccato nos custodire. Miſerere nostri Domine, miſerere nostri. Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos quemadmodum ſperavimus in te. In te Domine ſperavi, non confundár in æternum.

Fiant Domine Oculi tui interdentes ſuper *Regnum* istud & ſuper Preceres *Regni* istius Regionem istam & omnem Christianum Populum Sapientiam Pacem Charitatem, & omnia quæ nobis sunt

ne-

neceſsaria. Clemens & propitius tribuere digneris.

Pieśn Bło. P. MARYI.

WIelbi duſza moia Pana. I rozradował się duch moy w Bogu Zbawicielu moim. Iż weyzrzał na pokorę służebnicy ſwoiey: albowiem odtąd Błogosławioną mnie zwać będą wſzystkie narody. Albowiem uczynił mi wielkie rzeczy, ktory możny ieſt i S. Imie Jego. A miłosierdzie iego od narodu do narodu boiącym się iego. Uczynił moc w ramieniu ſwoim, rozproſzył pyſzne myślą serca ich. Złożył mocarze z stolice, a podwyżſzył pokorne. Łaknących napełnił dobrami, a bogacze z niczym puśćił. Przyiął Izraela ſługę ſwego, wſpomniawſzy na miłosierdzie ſwoie. Jako mowił do Oycow naſzych Abrahama i nasienia iego na wieki. Chwała Oycu, i Synowi i Duchowi Swiętemu. Jak była na początku i teraz, i zawſze i na wieki wiekow, A.

Canticum B. Mariæ Virginis.

MAgnificat anima mea Dominum, & Exultavit Spiritus meus in Deo ſalutari meo. Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: ecce enim

ex

ex hoc Beatam me dicent omnes generati.nes. Quia fecit mihi magna qui potens eſt & Sanctum Nomen ejus. Et miſericordia ejus à progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio ſuo, diſpersit ſuperbos mente cordis ſui. Depoſuit potentes de ſede & exaltavit humiles. Eſurientes implevit bonis & divites dimisit inanes. Suſcepit Iſràél puerum ſuum, recordatus miſericordiæ ſuæ. Sicut locutus eſt ad Patres noſtros Abraham, & ſemini ejus in ſæcula. Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto. Sicut erat iu principio & nunc & ſemper & in ſæcula ſæculorum, A.

Pieśń Symeona.

Teraz uwalniaſz ſługę twego Panie według słowa twego w pokoiu. Iż oglądały oczy moie zbawienie twoie ktoreś zgotował przed oblicznośćią wſzystkich narodow. Swiatłość na obiawienie poganow, i na chwałę ludu twego Izraelskiego, Chwała Oycu, i

Sy-

Synowi, i Duchowi Swiętemu, iak było na początku i teraz i zawſze i na wieki wiekow, Amen.

Canticum Symeonis.

Nunc dimittis ſervum tuũ Domine ſecundum verbum tuum in pace, Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum, quod paraſti ante faciem omnium populorum. Lumen revelationem gentium & gloriam plebis tuæ Iſrael. Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto, sicut erat in principio & nunc & ſemper & in ſæcula ſæculorum, Amen.

Antyfona.

Bądź pozdrowiona Krolowa Matko miłosierdzia, żywocie słodkości i nadzieio naſza, bądź pozdrowiona. Do Ciebie wołamy wygnańcy ſynowie Ewy Do Ciebie wzdychamy stękaiąc i płacząc na tym padole płaczu. Nuż tedy Orędowniczko naſza one twoie miłosierne oczy obroć na nas. A Pana Jezuſa ktory iest błogosławiony owoc żywota twego po tym wygnaniu racz nam go pokazać o łaskawa! o litościwa! o słodka Panno Marya.

An-

Antyphona.

Salve Regina Mater misericordiæ, vita dulcedo & spes nostra salve, Ad Te clamamus exules filii Evæ. Ad Te suspiramus gementes & flentes in hac lacrimarum vale: Eja ergo advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte. Et JESUM benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostende. O clemens! o pia! o dulcis Virgo MARIA.

Powinność Chrześciańska.

Miłuy Pana Boga twego, ze wszystkiego serca twego, i ze wszystkiey duszy twoiey, i ze wszystkich sił twoich, i z wszystkiey myśli twoiey. A bliźniego twego, iako siebie samego.

De Officiis Christiani hominis.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua. Et proximum tuum sicut te ipsum.

Rodzicom powinniśmy honor oddać.

Kto czci Oyca swego doczeka uciech po synach, a w dzień prożby swey

będzie wysłuchany będzie dłużey żyt. W ſprawie i rozmowie i w wſzelkiey cierpliwości czciy Oyca twego, żeby na cię przyſzło Błogosławieństwo od Boga, a błogosławieństwo iego na dzień ostatni niech trwa Błogosławieństwo Oyca umacnia ſynow, a przeklęstwo zaś Matki wykorzenia z gruntu.

Parentibus debemus honorem.

Qui honorat Patrem ſuum jucundabitur in filiis, & in die orationis ſuæ exaudietur, vivet vita longiori. In opere & ſermone, & omni patientia honora Patrem tuũ, ut ſuperveniat tibi benedictio Dei, & Benedictio illius in noviſsimum maneat. Benedictio Patris firmat domos filiorum: maledictio autem Matris eradicat fundamenta.

Szczodrobliwości.

Nie chlub się z zelżywości Oyca twego, bo nie iest tobie chwała ale zhańbienie. Sława bowiem człowieka z uczciwości Oyca iego, a ſromota ſynowska Oyciec bez czci.

Sin-

Sinceritatem.

Ne glorieris de contumelio Patris tui, non enim tibi est gloria ſed confusio. Gloria enim hominis honore Patris ſui & dedecus Filii. Pater sine honore.

Gdy starością obciążon.

Synu miey pieczą o starości Oyca twego, a niezaſmucay go w starości iego, a ieżli ustanie na siłach, odpuść mu a nie wzgardzay go w cnocie twoiey, iałmużna bowiem Oyca twego nie będzie w zapomnieniu. A w dzień utrapienia wſpomni na cię, a iako w dzień iaſny lod zniſzczeią grzechy twoie. Jako złą sławę ma ktory opuſzcza Oyca, iest przeklęty od Boga, ktory drażni Matkę.

Cum ſenio confectus.

Fili ſuſcipe ſenectutem Patris tui, & non contristes eum, in vita ipsius & si defecerit ſensibus, veniam da, & ne ſpernas eum in virtute tua. Eleemosina enim Patris tui non erit in oblivione, Et in die tribulationis commemorabitur tui, & sicut in die glacies ſolventur pec-

peccata tua. Quam malæ famæ est, qui dereliquit Patrem, est maledictus à Deo, qui irritat Matrem.

Rodzice powinni dzieci karać.

Nie odeymuy od dziecięcia karności! bo ieżli go rozgą uderzysz, duszę iego z piekła wybawisz, głupstwo wpiło się w sercu dziecięcym, a rozga karności wypędzi ie.

Parentes debent punire filios

Noli ſubtrahere à puero diſciplinam si enim virga percuſseris eum, animam ejus de inferno liberabis stultitia est collocata in corde pueri, & virga diſciplinæ fugabit eum.

Słowa Tobiaſza do Syna:

Słuchay Synu moy słow ust moich, a one w ſercu twoim iako fundament założ. Przez wſzystkie dni żywota twego na pamięci miey Boga, a strzeż się abyś kiedy na grzech nie zezwolił, a nie przestąpił Przykazania Pana Boga twego. Na każdy czas błogosław Boga i pros Go, aby drogi twoie prostował, i wſzystkie rady twoie w nim przemieſzkiewały.

Ver-

Verba Tobiæ ad Filium.

Audi fili mi verba oris mei & in corde tuo, quasi fundamentum construe. Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & cave ne aliquando peccato consentias, & prætermitas præcepta Domini Dei tui. Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant.

Starym winny honor.

Przed siwą głową powstań, i czciy osobę starego. Starszego nie fukay, ale proś iako Oyca, Dziada albo Matki.

Senibus debemus honorem.

Coram cano capite consurge, & honora personam senis, seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut Patrem; Avum aut Matrem.

LITANIÆ.

Ad Beatam Virginem MARIAM.

Kyrie eleyson, Christe eleyson,
Kyrie eleyson.
Christe audi nos, Christe exaudi nos.
Pater de cœlis DEUS. Miserere nobis.
Fili Redemptor mundi DEUS Miserere n.
Spiritus Sancte DEUS, Miserere nobis.
Sancta Trinitas unus DEUS, Miserere no
Sancta MARIA, Ora pro nobis.
Sancta DEI Genitrix,
Sancta Virgo Virginum,
Mater CHRISTI,
Mater divinæ gratiæ,

Mater Puriſsima,
Mater Castiſsima,
Mater Inviolata,
Mater Intemerata,
Mater Amabilis,
Mater Admirabilis,
Mater Creatoris,
Mater Salvatoris,

Orá pro nobis.

Virgo Prudentiſsima,
Virgo Veneranda,
Virgo Prædicanda,
Virgo Potens,
Virgo Clemens,
Virgo Fidelis,
Speculum Justitiæ,
Sedes Sapientiæ;
Cauſa nostræ lætitiæ.
Vas Spirituale,
Vas Honorabile,
Vas inſigne devotionis,

Ora pro nobis.

Roſa mystica,
Turris Davidica,
Turris Eburnea,
Domus Aurea,
Fæderis Arca,
Janua Cœli,
Stella Matutina,
Salus infirmorum
Refugium peccatorum,
Conſolatrix affictorum,

Ora pro nobis.

Auxi-

Auxilium Christianorum,
Regina Angelorum,
Regina Patriarcharum;
Regina Regni Poloniæ,
Regina SS. Omnium,
Regina Virginum;
Regina Confeſsorum,
Regina Martyrum,
Regina Apoſtolorum,
Regina Prophetarum,

Ora pro nobis.

Agnus DEI, qui tolis peccata mundi,
Parce nobis Domine.
Agnus DEI, qui tolis peccata mundi,
Exaudi nos Domine.
Agnus DEI, qui tolis peccata mundi,
Miſerere nobis.
Christe audi nos, Christe exaudi nos.
Kyrye eleyſon, Christe eleyſon.
Kyrie eleyſon. *Pater noster &c*

Ave MARIA gratia plena Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus & Benedictus Fructus ventris tui Jeſus Christus & Benedicta ſit Sancta Anna Mater tua, ex qua, ſine peccato origiuali Nobiliſsima Virginea Caro tua proceſsit, Sancta Maria Mater Dei Ora pro nobis peccatoribus, nunc & in hora mortis nostræ, A.

ANTYPHONA.

Sub tuum præſidium confugimus Sancta Dei Genitrix nostras deprecationes ne

deſpicias in neceſsitatibus, nostris, ſed à periculis cunctis libera nos ſemper Virgo glorioſa & benedicta.

℣. Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.

℟. Ut digni efficiamur promiſsionibus Christi.

Gratiam tuam *&c. ut ſupra*

O Glorioſa Domina,
Excelſa ſuper ſidera,
Qui te creavit previde,
Lactaſti ſacro ubere,
Quod Eva triſtis abſtulit,
Tu reddis almo germine,
Intrent ut aſtra flebiles,
Cœli feneſtra facta es,
Tu Regis alti Janua,
Et porta lucis fulgida,
Vitam datam per Virginem
Gentes redemptæ plaudite,
MARIA Mater gratiæ,
Mater miſericordiæ,
Tu nos ab hoſte protege,
Et hora mortis ſuſcipe.
Gloria tibi Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre & Sancto Spiritu
In ſempiterna ſæcula, Am.

NAUKA DUCHOWNA.

Przez krotkie Pytania i Odpowiedzi.

KATECHISTYCZNE PODANA.

Pytanie. Co iest KATECHIZM ?

Odpowiedź. Jest Zebranie albo Nauka o Wierze Katolickiey Nadziei, Miłości, i o Sakramentach Swiętych.

P. w Kogo wierzysz ?

O. Wierzę w Boga w Troycy Swiętey Jedynego, albo wierzę w Bogà Oyca Syna Bożego, Ducha Swiętego, i Swięty Kościoł Katolicki Rzymski.

P. Co wyraźnie powinien każdy Katolik wierzyć ?

O. 1. Ze Bóg iest Stworzyciel Nieba i ziemie i wſzystkich rzeczy widomych i niewidomych. 2. Ze iest ieden w isto-

cie,

cie, a troisty w Osobach. 3. Ze iest oddawca sprawiedliwy. 4. Taiemnice Wcielenia Syna Boskiego. 5. Siedm Sakramentow. 6. Ze dusza nasza iest nieśmiertelna.

P. Kto cię stworzył? Odp. Pan Bog.

P. Dla czego nas Pan Bog stworzył?

O. Abyśmy go przez Wiarę poznali, chwalili, kochali, i onemu służąc na tym świecie, żywot wieczny po tym otrzymali.

P. Gdzie iest Pan Bog?

O. w Niebie, na ziemi, i na każdym mieyscu przez swoię Obecność, Istność i Moc.

P. Co Pan Bog czyni w Niebie?

O. Dobrym dobrze płaci, to iest Wybranym chwałę swoią daie.

P. Co czyni na ziemi?

O. Zywi i błogosławi nas z przedziwney Opatrzności swoiey, okiem zapatruiąc się na nas, i wszystkim rządząc.

P. Co czyni w piekle?

O. Karze sprawiedliwie potępionych.

P. Wiele iest Bogow?

O. Jeden tylko ktorego TROYCĄ Przenayświętszą zowiemy.

P. Co iest Swięta TROYCA?

O. Bog Oyciec, Syn Boży, i Duch Swięty.

P. Bog Oyciec iest Bogiem? O. Jest.

P. Syn Boży iest Bogiem? O. Jest.

P.

P. Duch Swięty iestże Bogiem? O. Jest.
P. To będzie trzech Bogow?
O. Nie: bo te trzy Osoby iednę maią naturę, istotę Bostwa.
P. Ktora z tych Osob Boskich iest naydawnieysza i naymędrsza?
O. Wszystkie sobie równe we wszystkich doskonałościach.
P. Która z tych Osob stała się Człowiekiem?
O. Wtora, to iest Syn Boży.
P. Coż to iest stać się Człowiekiem?
O. Jest wziąść ciało i duszę takową, iako ciało i dusza nasza.
P. Gdzie Syn Boży stał się Człowiekiem?
O. W Zywocie Nayświętszey Maryi Panny, za sprawą Ducha Swiętego.
P. Dla czego stał się Człowiekiem?
O. Aby nas wybawił od piekła.
P. Jakoż nas wybawił od piekła?
O. Krwią własną naydroższą którą wylał przy Męce swoiey dla zbawienia naszego.
P. Co iest Chrystus?
O. Jest prawdziwy Bog i Człowiek, albo Słowo Przedwieczne, i Odkupiciel Narodu ludzkiego.
P. Kto cię oświecił? O. Duch Swięty.
P. Czym cię oświecił?
O. Tym, że mi dał wolą, rozum, i pamięć.
P. Bog Oyciec ma też Ciało?
O. Nie ma: bo iest szczerem Duchem:

P.

P. Czemuż go maluią z brodą?

O. Bo inaczey nie poznalibyśmy go. Druga racyé, że się w takowey postaci ſędziwey pokazał Moyżeſzowi w krzaku goreiącym.

P. Duch Swięty ma też Ciało? O. Nie ma.

P. Czemuż go maluią w gołębiey postaci?

O. Bo gołąb znaczy ſiedm Darow *Ducha* Nayświętſzego. *Druga* racya, że się tak pokazał nad Chrystuſem Panem, kiedy go Jan Swięty chrzcił w Jordanie.

P. Syn Boży ma też Ciało?

O. Ma, ale iuż uwielbione, ktore był wziął z Zywota Panny Maryi.

P. Miałże Chrystus Pan Oyca i Matkę?

O. Ile był Bogiem miał Oyca Przedwiecznego bez Matki, ile zaś był Człowiekiem, miał Nayświęt. Pannę wczaſie bez Oyca, gdzie wiedzieć potrzeba: że Jozef Swięty nie był prawdziwym Oycem, lecz tylko domniemanym, to iest Strożem, albo Opiekunem Pana Jezusa.

P. Co przyimuieſz, gdy przystępuiesz do kommunii Nayświętſzey.

O Ciało i Krew Duszę Bostwo Pana naszego Jezusa Chrystusa, pod Osobami Chleba i Wina.

P. Czy tam iést Chleb.

O. Nie masz, bo się przemienia w

Cia-

Ciało Chrystusowe mocą słow Sakramentalnych ktorych Kapłan zażywa przy poświęcaniu Hostyi.
P. Jestże tam co chlebowego.
O. Wcale tam Istności chlebowey nie masz tylko ſame przymioty chleba, białość, okrągłość i smak.
P. Czy ta białość, okrągłość i smak iest chrystusem Panem.
O. Nie ale pod niemi Chrystus utaiony.
P. Gdy Kapłan łamie Hostyą, czy łamie i ciało Pańskie?
O. Nie łamie tylko przymioty chleba.
P. Ktora rzecz iest potrzebna do godnego przyięcia ciała Chrystuſowego?
O. Nie mieć żadnego grzechu, ani woli wracać ſię do niego, owſzem mieć postanowienie stateczne, ~~nigdy~~ więcey Boga nie obrażać.
P. Co iest Sakrament w poſpolitości,
O. Jest niewidomey łaski znak widomy, ku poświęceniu naſzemu postanowiony
P. Wiele iest Sakramentow?
O. Siedm, to iest: 1. Chrzest, 2. Bierzmowanie, 3. Pokuta, 4. Ciało i Krew Pańska, 5. Kapłaństwo, 6. Małżeństo, 7. Ostatnie Oleiem Swiętym namazanie.
P. Co iest Przenayświętſzy Sakrament?
O. Jest prawdziwe Ciało i Krew Duſza i Bostwo Chrystusa Jezuſa, to iest Sakrament naygodnieyſzy i nayzacnieyſzy.

P. Do zbawienia ktory iest Sakrament naypotrzebnieyſzy.

O. Chrzest, a potym Pokuta.

P. Wiele iest części Pokuty?

O. Trzy. 1. Skrucha, 2. Spowiedź. 3. Zadoſyćuczynienie.

P. Co iest Skrucha doskonała?

O. Jest ſerdeczny żal za grzechy, ktoremiśmy Boga Naywyżſze Dobro obrazili. Gdzie wprzod potrzeba uczynić rachunek z ſumnienia, to iest przypomnieć ſobie myśli, słowa, i uczynki, z ſiedmi grzechow, z pięciu zmysłow, z dzieſięciu Przykazania Bożego, i z stanu ſwego.

P. Co iest Spowiedź?

O. Jest potaiemne wyznanie grzechow właſnych przed Kapłanem, albo Namiestnikiem Chrystuſowym, który wten czas na ſobie reprezentuie Oſobę Sędziego, Doktora, i Chrystuſa. Gdzie potrzeba ſerdecznie żałować za grzechy, wprzod niż mowiąc te słowa: moia wina &c. to iest niżeli się ſpowiadać będzieſz.

P. Co iest zadoſyć uczynienie?

O. Jest wykonanie zupełne Pokuty od Spowiednika naznaczoney, przy ktorey nayprzod podziękować Panu Bogu za rozgrzeſzenie, a potym ſpoſobić ſię

do

do godnego przyięcia drugiego Sakramentu Nayświętſzego.

P. Jakoż ſię ſpoſobić do tego Sakramentu?

O. Trzeba ſię brzydzić grzechami, mieć gruntowne postanowienie, iuż więcey do nich ſię nie wracać, potym pobożnie wierzyć i ufać, że przez zasługi Męki Jezuſowey ſą odpuſzczone, ieżeliśmy ſzczerze za nie żałowali.

P. Coż ieſzcze potrzeba czynić przed ſamą Swiętą Komunią?

O. Wzbudzić wſobie Akty Wiary żywey, pokłonu, miłości wdzięczności, &c. że w tym Kommunikancie iest prawdziwe Ciało i Krew Jezuſa, że tak wielkiego Maiestatu Pan do lepianki nikczemney zbliża ſię. Nad to z iak naywiękſzą gorącością ducha nabożnego, czystością ſumnienia, naygłębſzą pokorą przystępować do stołu Jezuſowego.

P. Co czynić należy po S. Kommunii?

O. Akty Wiary Pokłonu Dziękowania, Miłości i proźby, o łaski skuteczne, wytrwanie w dobrym aż do końca, Cały też dzień strawić na ſerdecznych affektach pobożnych, czytaniu Xiążek Duchownych, odmawiaiąc, Rożaniec, Koronkę &c.

WOKA-

WOKABUŁY.

Nie tylko Elementarza Donata, ale i Gramatyk; uczącym się do wiedzenia bardzo potrzebne.

BOG	*DEUS*
Moy	*Meus*
Niebo	*Cœlum*
Zasłona	*Velum*
Ziemia	*Terra*
Zwierz	*Fera*
Kościoł *Ecclesia* vel	*Templum*
Przykład	*Exemplŭ*
Gwiazda	*Stella*
Swieca	*Candela*
Krzyż	*Crux*
Swiatłość	*Lux*
Obraz	*Imago*
Brzeg	*Margo*
Głos	*Vox*
Noc	*Nox*
Dzień	*Dies*
Południe	*Meridies*
Morze	*Mare*
Ołtarz	*Altare*
Rok	*Annus*
Sukno	*Pannus*
Chleb	*Panis*
Pies	*Canis*
Ptak	*Avis*
Klucz	*Clavis*
Ława	*Scamnum*
Szkoda	*Damnum*
Ociec	*Pater*
Matka	*Mater*
Znak	*Signum*
Drzewo	*Lignum*
Stołek	*Sedile*
Łożko	*Cubile*
Obiad	*Prandium*
Sień	*Atrium*
Droga	*Via*
Piwo	*Cerevisia*
Sniadanie	*Jentaculum*
Skobel	*Retinaculŭ*
Godzina	*Hora*
Jutrzenka	*Aurora*
Dom	*Domus*
Jabłoń	*Pomus*
Ser	*Caseus*
Czapka	*Pileus*
Brat	*Frater*
Cegła	*Later*
Pokoy	*Pax*
Piec	*Fornax*
Ręka	*Manus*
Pioro	*Calamus*

Stoł	*Menſa*	Mieſzek	*Crumena*
Wydatek	*Expenſa*	Flaſzka	*Lagena*
Obrus	*Mappa*	Kucharz	*Cocus*
Rzepa	*Rapa*	Ognisko	*Focus*
Groch	*Piſum*	Kapusta	*Brasica*
Kreda	*Gipſum*	Macherzyna	*Vesica*
Palec	*Digitus*	Kaſza	*Puls* vel *Pulmentum*
Łokieć	*Cubitus*	Trzewik	*Calceamentum*
Most	*Pons*	Gont	*Scandula*
Czoło	*Frons*	Dachowka	*Tegula*
Ucho	*Auris*	Ziele	*Herba*
Głąb	*Caulis*	Broda	*Barba*
Mąka	*Farina*	Mak	*Papaver*
Kuchnia	*Culina*	Trup	*Cadaver*
Pas	*Cingulus*	Noż	*Culter*
Pierścień	*Annulus*	Chłopiec	*Puer*
Prog	*Limen*	Woł	*Bos*
Kiſzka	*Farcimen*	Roſa	*Ros*
Sciana	*Paries*	Gora	*Mons*
Pruchno	*Caries*	Zrzodło	*Fons*
Wosk	*Cera*	Bot	*Calceus*
Torba	*Pera*	Młot	*Malleus*
Krzak	*Rubus*	Gruſzká owoc	*Pyrŭ*
Grzyb	*Fungus*	Masło	*Butirum*
Zyła	*Vena*	Swiadek	*Testis*
Wieczerza	*Cæna*	Suknia	*Vestis*
Garb	*Gibbus*	Sol	*Sal*
Pokarm	*Cibus*	Zwierz	*Animal*
Wieś	*Villa*		
Zrzenica	*Pupilla*		

Bok

Bok	*Latus*	Syn	*Filius*
Kot	*Catus*	Szwagier	*Sororius*
Doł	*Fovea*	Miod	*Mel*
Klatka	*Cavea*	Zołć	*Fel*
Woda	*Aqua*	Gay	*Nemus*
Język	*Lingua*	Pustynia	*Eremus*
Pieprz	*Piper*	Stryi	*Patruus*
Marchew	*Siſer*	Oſet	*Carduus*
Snieg	*Nix*	Zycie	*Vita*
Przepiorka	*Coturnix*	Pustelnik	*Eremita*
Dziad	*Avus*	Igła	*Acus*
Gwozdź	*Clavus*	Jezioro	*Làcus*
Rog	*Cornu*	Wuy	*Avunculus*
Kolano	*Genu*	Sznurek	*Funiculus*
Trawa	*Gramen*	Krolestwo	*Regnum*
Słoma	*Stramen*	Staw	*Stagnum*
Owies	*Avena*	Zyd	*Judæus*
Piaſek	*Arena*	Studnia	*Puteus*
Kańczug	*Flagrum*	Rynek	*Forum* vel *Circulus*
Lichtarz	*Candelabrum*	Kiełbaſa	*Botulus*
Kamień	*Lapis*	Mowa	*Sermo*
Pſzczoła	*Apis*	Dyſzel	*Temo*
Miasto	*Civitas*	Łuk	*Arcus*
Pogoda	*Serenitas*	Wor	*Saccus*
Kiy	*Baculus*	Twarz	*Facies*
Oko	*Oculus*	Lod	*Glacies*
Ciotka	*Amitta*	Sposob	*Modus*
Scieſzka	*Semmitta*	Węzeł	*Nodus*
Siostra	*Soror*	Inkaust	*Atramentū*
Boleść	*Dolor*	Parkan	*Sepimentum*

Ząb	*Dens*
Myſz	*Mens*
Miesiąc	*Luna*
Słup	*Columna*
Nos	*Nasus*
Spadek	*Caſus*
Byk	*Taurus*
Skarb	*Theſaurus*
Brewiarz	*Breviariŭ*
Kałamarz	*Atramentarium*
Krawiec	*Sartor*
Kupiec	*Mercator*
Swiec	*Sutor*
Opiekun	*Tutor*
Gęba	*Bucca*
Krowa	*Vacca*
Sługa	*Servus*
Jeleń	*Cervus*
Ulica	*Platea*
Kamienica	*Lapidea*
Kąt	*Angulus*
Cielę	*Vitulus*
Woz	*Currus*
Mur	*Murus*
Mięſo	*Caro*
Gotuię	*Paro*
Szkoła	*Schola*
Ten co Xiegi przedaie	*Bibliopola*
Smiech	*Riſus*
Wrzok	*Viſus*
Miecz	*Gladius*
Promień	*Radius*
Sława	*Fama*
Płomień	*Flamma*
Dzwonek	*Campanula*
Łańcuſzek	*Cantenula*
Czeladnik	*Famulus*
Pieniążek	*Obulus*
Gumno	*Horreum*
Jęczmień	*Hordeum*
Siano	*Fœnum*
Wędzidło	*Frenum*
Czas	*Tempus*
Pole	*Campus*
Szydło	*Subula*
Kopyto	*Ungula*
Skrzydło	*Ala*
Drabina	*Scala*
Osieł	*Asinus*
Parobek	*Mediastinus*
Kapłon	*Capo*
Mydło	*Smegma* vel *Sapo*
Kołdra	*Lodix*
Korzeń	*Radix*

Gnoy *Stercus*
Dąb *Quercus*
Latarnia *Latarna*
Karczma *Taberna*
Brama *Porta*
Kołacz *Torta*
Ciało *Corpus*
Wieprz *Porcus*
Błoto *Latum*
Slina *Sputum*
Wrzod *Ulcus*
Zagon *Sulcus*
Dach *Tectum*
Sieczka *Stramen ſectum*
Mol *Tinea*
Paięczyna *Aranea*
Sklep *Fornix*
Wrona *Cornix*
Gancarz *Figulus*
Snop *Manipulus*
Chmura *Nubilium*
Chorągiew *Vexiliū*
Wſchod słońca *Solis Ortus*
Ogrod *Hortus*
Grad *Grando*
Zawiaſa *Cardo*
Kielich *Calix*
Wierzbá *Salix*

Wiatr *Ventus*
Dochod *Proventus*
Lato *Æstas*
Niepogoda *Tempestas*
Korzeń *Medimnus*
Jesień *Autumnus*
Wieża *Turris*
Siekiera *Securis*
Żaba *Rana*
Wełna *Lana*
Smierć *Funus*
Kołek *Paxillus*
Ręcznik *Mantile*
Dzwonica *Campanile*
Zelazo *Ferrum*
Serwatka *Lac ſerum*
Szpiklerz *Granariū*
Len *Linum*
Wino *Vinum*
Mieysce *Locus*
Szafran *Crocus*
Corka *Filia*
Lipa *Tilia*
Złodziey *Fur*
Siarka *Sulfur*
Skora *Pellis* vel *Cutis*
Drąg *Vectis*

Sal-

Sałwia *Salvia*
Deszcz *Imber* vel *Pluvia*
Motyka *Ligo*
Zyto *Siligo*
Trąba *Tuba*
Gołąb *Columba*
Jarzyna *Olus*
Zdrada *Fraus* vel *Dolus*
Kuśnierz *Pellio*
Rzeźnik *Lanio*
Oyczym *Vitricus*
Dworzanin *Aulicus*
Kaszel *Tussis*
Sznur ciesielski *Amussis*
Perła *Unio* vel *Gemma*
Herb *Stemma*
Rak *Cancer*
Więzienie *Carcer*
Kapelusz *Galerus*
Taler *Talerus*
Lichwa *Usura* vel *Fœnus*
Złoty *Florenus*
Namiot *Tentorium*
Ratusz *Prætorium*
Xiądz *Sacerdos*

Wiano *Dos*
Skrzynia *Arca*
Grzywna *Marca*
Kukiełka *Buccella*
Gumułka *Turella*
Chustka *Strofiolum*
Moździerz *Mortariolum*
Warzecha *Trulla*
Widelce *Fuscinulla*
Zwierciadło *Speculum*
Potrawa *Ferculum*
Pochodnia *Fax*
Kaftan *Thorax*
Krzesiwo *Igniarium*
Skarb pospolity *Ærarium*
Smierć *Mors*
Los *Sors*
Gród *Castrum*
Grabie *Rastrum*
Kufel *Poculum*
Kropka *Operculum*
Rola *Ager*
Powietrze *Aer*
Piszczałka *Fistula*
Nisła *Vistula*
Prawo *Jus*
Kadzidło *Thus*

Ko-

Komin	*Caminus*	Murzyn	*Æthiops*
Sąsiad	*Vicinus*	Kogut	*Gallus*
Polewka	*Juſculum*	Bagnisko	*Palus*
Donica	*Caprunculũ*	Baba	*Vetula*
Powroz	*Funis*	Brzytwa	*Novacula*
Ogorek	*Cucumis*	Kark	*Cervix*
Stania	*Stabulum*	Kuropatwa	*Perdix*
Szubienica	*Furca* v. *Patibulum*	Drzwi	*Fores*
		Obyczaie	*Mores*
Beczka	*Dolium*	Chłop	*Rusticus*
Listek	*Folium*	Pępek	*Umbilicus*
Członek	*Membrum*	Błąd	*Error*
Mózg	*Cerebrum*	Strach	*Terror*
Jedwab	*Sericum*	Pniak	*Truncus*
Pſzenica	*Triticum*	Chak	*Uncus*
Lilia	*Lilium*	Gardło	*Guttur*
Proſo	*Milium*	Synogarlica	*Turtur*
Mſza	*Miſsa*	Mnich	*Monachus*
Xięni	*Ducisſa*	Zołądek	*Ventriculus* v. *Stomachus*
Jabłko	*Pomum*		
Podarunek	*Donum*	Rzecz	*Res*
Kura	*Gallina*	Noga	*Pes*
Miska	*Patina*	Srebro	*Argentum*
Płaszcz	*Pallium*	Zboże	*Frumentum*
Czoſnek	*Allium*	Spiſz	*Scepusium*
Cebula	*Cæpe*	Koſzula	*Indusium*
Złob	*Præſepe*	Okno	*Fenestra*
Staranie	*Cura*	Szkoła prawna	*Palæstra*
Pieczenia	*Aſatura*		
Puchlina	*Hidrops*	Koziel	*Caper*

Dziki Wieprz *Aper*
Gniew *Ira*
Obarzanek *Spira*
Woyna *Bellum*
Poiedynek *Duellŭ*
Łyſzka *Cochlear*
Poduſzka *Pulvinar*
Pieczęć *Sigillum*
Kropidło *Aſpergilŭ*
Burſa i Cech *Contubernium*
Pościel *Lectisternium*
Gruſzka drzewo *Pirus*
Papier *Papirus*
Szkło *Vitrum*
Saletra *Nitrum*
Ogień *Ignis*
Włos *Crinis*
Knot u świéce *Elichnium*
Kulbaka *Epiphium*
Cwikła *Beta*
Cwiertnia *Metreta*
Pot *Sudor*
Wstyd *Pudor*
Wioſna *Ver*
Ubogi *Pauper*
Berło *Sceptrum*

Mary *Feretrum*
Rożaniec *Roſarium*
Kośnica *Oſsarium*
Szkaplerz *Scapulare*
Mila *Milliare*
Nić *Filum*
Nic *Nihilum*
Piorun *Fulmen*
Swiatło *Lumen*
Zapowiedź *Bannŭ*
Cyna *Stannum*
Praczka *Lotrix*
Kucharka *Coctrix*
Krew *Sanguis*
Paznokieć *Unguis*
Dzwon *Campana*
Tydzień *Septimana*
Złotnik *Aurifex*
Rzemieślnik *Artifex*
Zdrowy *Sanus*
Chrzan *Raphanus*
Ornat *Caſula*
Prawidło *Regula*
Młyn *Molendinum*
Pietruſzka *Petroſelinum*
Mgła *Nebula*
Bayka *Fabula*
Łąka *Pratum*

Grzech

Grzech *Peccatum*
Łabędź *Cignus*
Zastaw *Pignus*
Bydło *Pecus*
Zaiąc *Lepus*
Rana *Vulnus*
Pogrzeb *Funus*
Haſtka *Fibula*
Szpilka *Acicula*
Sieć *Rete*
Wieloryb *Cete*
Mrowka *Formica*
Rękawica *Manica*
Orzeł *Aquila*
Iskra *Scintilla*
Rzeka *Flumen* vel *Fluvius*
Szczupak *Lucius*
Ryba *Piſcis*
Robak *Vermis*
Tarcica *Aſser*
Wrobel *Păſser*
Klaſztor *Monasterium*
Krzcielnica *Baptisterium*
Kropla *Gutta*
Pstrąg *Trutta*
Swięto *Festum*
Areſzt *Arestum*

Zerdź *Pertica*
Sałata *Lactuca*
Złoto *Aurum*
Ĉukier *Saccarum*
Ziarno *Granum*
Zbor Luterski *Fanŭ*
Serce *Cor*
Nowina *Rumor*
Łoy *Sevum*
Jaie *Ovum*
Piołun *Absinthium*
Zapust *Carniſprivium*
Kareta *Carpèntum*
Podłoga *Pavimentum*
Soſna *Pinus*
Pielgrzym *Peregrinus*
Flaki *Omaſum*
Wiśnia *Ceraſum*
Rynſztok *Canalis*
Woźny *Ministrialis*
Pozew *Citatio*
Zgromadzenie *Congregatio*
Miara *Menſura*
Powidła *Conditura*
Policzek *Colaphus*

Drukarz *Typographus*
Bieg *Cursus*
Niedźwiedź *Ursus*
Uczeń *Discipulus*
Kos *Merulus*
Lampa *Lampas*
Dyament *Adamas*
Now *Novilunium*
Pełnia *Plenilunium*
Gniazdo *Nidum*
Miasteczko *Oppidũ*
Lekarz *Medicus*
Przyiaciel *Amicus*
Zołnierz *Miles*
Dziedzic *Hæres*
Szpital *Hospitale*
Pończocha *Tibiale*
Chusta *Linteum*
Łaźnia *Balneum*
Bałwan *Idolum*
Szyia *Collum*
Piersi *Pectus*
Zimno *Frigus*
Okoń *Perca*
Macocha *Noverca*
Krzemień *Silex*
Pluskwa *Cimex*
Ropa *Pus*
Wilk *Lupus*

Kolęda *Strena*
Kopa *Sexagena*
Pistolet *Sclopetum*
Anyżek *Anisum* vel *Anetum*
Swiat *Mundus*
Grunt *Fundus*
Dusza *Anima*
Dziesięcina *Decima*
Pożywienie *Victus*
Powiat *Districtus*
Blacha *Lamina*
Niewiasta *Mulier* vel *Fæmina*
Zakład *Vadium*
Staianie *Stadium*
Kleynot *Clenodium*
Stodoła *Holodium*
Brog *Acervus*
Zuchwały *Protervus*
Roża *Erugo* vel *Rubigo*
Rosuł *Salugo*
Łatwy *Facilis*
Kłotka *Sera Pesilis*
Czerwony złoty *Aureus Nummus*
Dym *Fumus*
Bąk *Tabanus*

Ogro-

Ogrodnik *Hortulanus*
Praca *Labor*
Drzewo *Arbor*
Kwas *Fermentum*
Stado *Armentum*
Błonie *Villagium*
Zegar *Horologium*
Lud *Populus*
Kopiec *Scopulus*
Proch *Pulvis*
Miednica *Pelvis*
Kłos *Spica*
Sroka *Pica*
Bark *Humerus*
Liczba *Numerus*
Cło *Teloneum*
Wałek *Cilindrus* v. *Pistilum ligneum*
Miech *Follis*
Pagorek *Collis*
Wał *Vallū* v. *Vallus*
Krzystał *Crystallus*
Zima *Hiems* vel *Bruma*
Piana *Spuma*
Jagoda *Uva*
Slaz *Malva*
Sąd *Judicium*
Powinność *Officium*
Switanie *Diluculum*

Mrok *Crepusculum*
Pal *Palus*
Kostka u nogi *Talus*
Kwiat *Flos*
Zwyczay *Mos*
Dłoń *Palma*
Oręż *Arma*
Mleko *Lac*
Śledź *Halec*
Jatka *Macellum*
Podnożek *Scabellū*
Kram *Institum*
Dług *Debitum*
Miasto *Urbs* vel *Civitas*
Miłość *Charitas*
Wielkanoc *Pascha*
Sanie *Tracha*
Topor *Ascia*
Pieluszka *Fascia*
Gość *Hospes*
Czerstwy *Sospes*
Chmiel *Lupulus*
Wesz *Pediculus*
Ułomek *Fragmentū*
Zywioł *Elementum*
Pchła *Pulex*
Komor *Culex*
Garnek *Olla*
Dworek *Curiola*

Kon

Koń *Equus*
Slepy *Cæcu*
Kmieć *Cmeto*
Proſzę *Peto*
Zamek *Claustrum*
Kolaſa *Plaustrum*
Kupiec *Mercator*
Grzeſznik *Peccator*
Organista *Organarius*
Dzierżawca *Tenutarius*
Ptaſzek *Avicula*
Seczewica *Lenticula*
Ogon *Cauda*
Skowronek *Alauda*
Gęś *Anſer*
Wiatr południowy *Auster*
Król *Rex*
Prawo *Lex*
Dzieło *Opus*
Biskup *Episcopus*
Szlachcic *Nobilis*
Podobny *Similis*
Naczynie *Vas*
Opat *Abbas*
Pan *Dominus*
Woiewoda *Palatinus*
Spytek *Rogationus*

Kaſztelan *Castelanus*
Jacek *Hyacintus*
Pius piąty *Pius quintus*
Gaweł *Gaulus*
Zbawienie *Salus*
Podskarbi albo Skarbnik *Theſaurarius*
Podkomorzy *Succamerarius*
Anioł *Angelus*
Pułkownik *Colonellus*
Prosty *Rectus*
Woyciech *Adalbertus*
Idzi *Ægidius*
Jerzy *Georgius*
Kaſper *Gaſpar* vel *Gaſparus*
Balcer *Balthaſar* vel *Balthaſarus*
Mieyſce ſądowe *Forus*
Krzyſztof *Christophorus*
Pułmiſek *Diſcus*
Franciſzek *Franciſcus*
Wawrzyniec *Laurentius*

Jan Kanty *Joannes Cantius*
Marek *Marcus*
Marſzałek *Mareschalcus*
Maciey *Mathias*
Jędrzey *Andreas*
Szczepan *Stephanus*
Sebastyan *Sebastianus*
Błażey *Blasius*
Alexy *Alexius*
Łukaſz *Lucas*
Tomaſz *Thomas*
Mikołay *Nicolaus*
Wacław *Venceslaus*
Marcin *Martinus*
Ławnik *Scabinus*
Szczeſny *Felix*
Prędki *Pernix*
Orzech *Nux*
Hetman *Exercituū Dux*
Przeor *Prior*
Podprzeorzy *Supprior*
Chorąży *Vexilifer*
Podstoli *Subdapifer*
Podczaſzy *Pocillator*

Oboźny *Castrorum Metator.*
Kaznodzieia *Contionator*
Łowczy *Venator*
Stolnik *Dapifer*
Miecznik *Enſifer*
Cześnik *Pincerna*
Krynica *Cisterna*
Piſarz *Notarius*
Komornik *Camerarius*
Rozum *Intellectus*
Straźnik *Excubiarū Præfectus*
Krayczy *Inciſor Dapum*
Roy pſzczoł *Examen apum*
Doskonały *Perfectus*
Koniuſzy *Stabuli Præfectus*
Starosta *Capitaneus*
Sędzia *Judex*
Podſędek *Subjudex*
Postępek *Profectus*
Kuchmistrz *Culinæ Præfectus*
Podarunek *Munus*
Woyski *Tribunus*

Sło-

Słonina Lardum
Przedmieście Suburbium
Targowe Foralia
Mostowe Pontalia
Pogłowne Contributio Capitalis
Dymowe Contributio Fumalis
Pobory Contributio Agraria
Szelężne Contributio Solidaria
Suknia długa Vestis talaris
Czopowe Contributio Ducilis
Nauczyciel Præceptor
Dozorca Inſpector
Cień Umbra
Ciźba Turba
Koſz Cophinus
Krzeſny Ociec Patrinus
Prawda Veritas
Szczerość Sinceritas
Imię Nomen
Przezwisko Cognomen

Zdrowie Sanitas
Potrzeba Neceſsitas
Smyczek Plectrum
Katryſzał Electrum
Kradzież Furtum
Podatek Tributum
Kołtan Plica
Odrobina Mica
Swierzb Scabies
Jodła Abies
Zywność Alimentū
Peruka Capilamentū
Brew Supercilium
Okulary Conſpiciliū
Talerz Quadra
Dzieża Mactra
Korzec Coretus
Sołtys Scultetus
Oyczyzna Patria
Połeć Succida
Plaster Emplastrū
Izba Hipocaustum
Wieś Pagus
Buk Fagus
Komora Camera
Jaſzczorka Vipera
Szczypce Emunctorium
Złożenie Reclinatorium

Trzci-

Trzcina	*Arundo*
Jaskolka	*Hirundo*
Wielki	*Magnus*
Baranek	*Agnus*
Wolność	*Libertas*
Ubostwo	*Paupertas*
Bicz	*Flagellum*
Swidrek	*Terebellũ*
Trzoda	*Grex*
Sprzęt	*Supellex*
Pantofle	*Crepidæ*
Spodnie	*Caligæ*
Obiecadło	*Alphabetum*
Brzezina	*Betuletum*
Strumień	*Rivus*
Więzień	*Incarceratus* vel *Captivus*
Pokuta	*Pœnitentia*
Odpust	*Indulgentia*
Pamięć	*Memoria*
Zwycięstwo	*Victoria*
Proźnowanie	*Otium*
Klamstwo	*Mendatiũ*
Wdowa	*Vidua*
Sowa	*Noctua*
Pani	*Domina* v. *Hera*
Rzędnik	*Falera*
Porządek	*Ordo*
Wągiel	*Carbo*

Kara	*Pœna*
Pieśń	*Captilena*
Olbrzym	*Gigas*
Kaczka	*Anas*
Białość	*Albedo*
Tłustość	*Pinguedo*
Wieniec	*Sertum*
Pustynia	*Deſertum*
Zmysł	*Sensus*
Czynsz	*Cenſus*
Sprawiedliwy	*Justꝰ*
Smak	*Gustus*
Stan	*Status*
Urząd	*Magistratus*
Oley	*Oleum*
Słod	*Braſeum*
Senat	*Senatus*
Podkowa ślepa	*Babatus*
Zięć	*Gener*
Rotmistrz	*Rothmagister*
Osoba	*Perſona*
Trunna	*Urna*
Sprawa	*Cauſæ*
Kiełzenia	*Cabſæ*
Skrominy	*Destus*
Przykry	*Molestus*
Małpa	*Simia*
Wiadro	*Hidria*

Ro-

Rokieta *Rochetum*
Ocet *Acetum*
Skromność *Modeſtia*
Pilność *Diligentia*
Obżarstwo *Gula*
Wstęga *Ligula*
Mieſzczanin *Civis*
Suchoty *Fthisis*
Styczeń *Januarius*
Luty *Februarius*
Marzec *Martius*
Trzeci *Tertius*
Kwiecień *Aprilis*
Rok przestępny *Annus Biſextilis.*
Prawo *Jus*
May *Majus*
Czerwiec *Junius*
Lipiec *Julius*
Sierpień *Augustus*
Ciaſny *Angustus*
Wrzesień *September*
Październik *October*
Listopad *November*
Grudzień *December*
Dolina *Vallis*
Rok przybyſzowy *Annus Embolismalis*
Ucieczka *Fuga*
Woźnica *Auriga*

Czytelnik *Lector*
Furman *Vector*
Zmarſzczka *Ruga*
Piiawka *Sanguiſuga*
Arkuſz *Philura*
Stworzenie *Creatura*
Miedziany *Æneus*
Łan roli *Laneus*
Szabla *Framea*
Podkowa *Solea*
Węda *Hamus*
Gałązka *Ramus*
Wieś *Rus*
Zoraw *Grus*
Pułk *Legio*
Kraina *Regio*
Farba *Color*
Zapach *Odor*
Wdzięczność *Gratitudo*
Zołw *Testudo*
Statek *Constantia*
Cierpliwość *Patientia*
Czystość *Castitas*
Pokora *Humilitas*
Prawdziwy *Verus*
Szczery *Sincerus*

Wiek

Wiek *Ætas*	Winny *Reus*
Pobożność *Pietas*	Ziomek *Conterane9*
Cnota *Virtus*	Monstrancya *Monstrantorium*
Członek *Artus*	
Strzała *Sagita*	Mieysce modlitwy *Oratorium*
Zycie *Vita*	
Nabożeństwo *Devotio*	Modlitwa *Oratio*
Umywanie *Lavatio*	Przeprosiny *Deprecatio*
Płacz *Luctus*	Tłomacz *Interpres*
Pożytek *Fructus*	Miedź *Æs*
Rada *Consilium*	Sadzawka *Piscina*
Wygnanie *Exilium*	Zywica *Resina*
Wieczny *Æternus*	Kruk *Corvus*
Piekło *Infernus*	Krzywy *Torvus*
Zgoda *Concordia*	Stuła *Stola*
Miłosierdzie *Misericordia*	List *Epistola*
	Zwada *Lis*
Wieczność *Æternitas*	Szczur *Glis*
	Ray *Paradisus*
Nowina *Novitas*	Krogulec *Nisus*
Umieiętność *Scientia*	Poczta *Posta*
	Ziobro *Costa*
Sumnienie *Conscienstia*	Stolarz *Mensator*
	Rolnik *Arator*
Wina *Culpa*	Poddany *Subditus*
Dudek *Upupa*	Niewola *Servitus*
Uwaga *Consideratio*	Klątew *Excommunicatio*
Uciecha *Recreatio*	
Pismo *Scriptura*	Wyrok *Abrenuntiatio*
Malowanie *Pictura*	

Przyiaciołka *Amica*
Bukwica *Betonica*
Śmigust *Xenium*
Nadgroda *Præmium*
Porucznik *Cochortis Præfectus*
Niedostatek *Defectus*
Muł *Mulus*
Kuiczę *Pullus*
Szafa *Armarium*
Zwierzeniec *Vivarium*
Siedmagrodzka Ziemia *Transilvania*
Inflanty *Livonia*
Ruś *Russia*
Prusy *Prussia*
Rusin *Rutenus*
Prusak *Prutenus*
Krakow *Cracovia*
Warszawa *Varsavia*
Piotrkow *Petricovia*
Jędrzeiow *Andreovia*
Brzeście *Brestia*
Uście *Ustia*
Wolborz *Volboria*
Łucko *Luceoria*
Grudziądz *Graudetum*

Krolewiec *Regiomontum*
Nowe miasto Korczyn *Neocorcinum*
Lublin *Lublinum*
Wrocław *Vratislavia*
Wrocławek *Vladislavia*
Kamieniec *Cameneecum*
Opatowiec *Opatovecum*
Kalisz *Calissium*
Olkusz *Ilcussium*
Toruń *Torontum*
Gdańsk *Dantiscum* vel *Gedanum*
Siewierz *Severia*
Sandomierz *Sandomiria*
Lwow *Leopolis*
Miasto Stołeczne *Metropolis*
Włoska Ziemia *Italia*
Francya *Gallia*
Czechy *Bohemia*
Węgry *Hungaria*
Podlesie *Podlachia*

Woło-

Wołoska ziemia *Valachia*
Mazowſze *Maſovia*
Zmudź *Samogitia*
Chełm *Helma*
Chełmno *Culma*
Sprawiedliwość *Juſtitia*
Łaskawość *Clementia*
Wyſpa *Inſula*
Kapica *Cucula*
Seym *Comitia* vel *Conventus generalis*
Seymik *Conventus particularis*
Miesiąc *Mensis*
Zniwo *Meſsis*

Cel *Scopus* v. *Meta*
Miotła na Niebie *Cometa*
Poseł *Nuntius* vel *Legatus*
Woyt *Advocatus*
Dobry *Bonus*
Sen *Somnus*
Budynek *Ædificium*
Dobrodzieystwo *Beneficium*
Leśnicy *Superintendens ſylvarum*
Oczy *Oculi*
Cepy *Trituli*
Popiół *Cinis*
Koniec *Finis*

COLLOQUIA OBVIA

Bona dies vel bonum mane, *Dobry dzień*, Quomodo vales, *Jak się maſz*, Dormiviſti bene, *Spałeś dobrze*, Optime valeo; *Mam się dobrze:* vel Favente Deo bene valeo, *Z łaski Boskiey mam się dobrze*, vel non adeo, *Nie bardzo dobrze*, vel non, male valeo, *źle się mam.* vel infirmo, *choruię*, vel ſum debilis, *choruię*, vel doleo capite, *głowa mnie boli*, ad obſequia, *do usługi*, optime dormivi, *ſpałem dobrze*, non potui dormire, *nie mogłem ſpać*, quo vadis, *gdzie idzieſz* eo ad ſcholam, *idę do ſzkoły*, nunquid jam tempus est, *albo iuż czas*, jam primo. vel jam primus pulſus auditus, *iuż primo dzwoniono*.

Scis ne penſa, *a umiesz penſa*, ſcio *umiem albo nie bardzo dobrze*, non adeo bene, neſcio, *nic umiem*.

Cum

Cui ſtudes, *czego się uczyſz*, legere, *czytać*, vel declinare, *deklinacyi*, quam ſcholam frequentas, *do ktorey ſzkoły chodzisz*, infimam, *do infimy*, habes ne bonum Inſpectorem, v. Profeſsorem, v. Magiſtrum, *masz że dobrego Inſpectora, albo Profeſsora, albo Magiſtra*, *mam*, habeo v. non *nie mam*, ſolet te percutere, *biią cię*, ſolet & valde, *biia i bardzo*, v. non ſolet, *nie biią*, vade ergo cum Domino Deo, *idź z Panem Bogiem*, Deo gratias, *dziękuie*, ſervus humillimus, *sługa nayniżſzy*, unde venis, *zkąd idziesz*, domo, *z domu*, v. ex ſchola, *ze ſzkoły*, quo vadis, *a dokąd idziesz*, domum, *do domv*, Dominus Parens, v. Domina Parens quomodo valet, *Pan Ociec i Pani Matka iak się ma*, bene ad obſequia ſuæ Dominationis, *dobrze do usług W. Mści Pana*, v. non valde bene, *nie bardzo dobrze*, quid ipsi, *coż mu*, *albo coż iey*, infirmatur, *choruie*, v. turbatur, *turbuie się*, quare, *czemu*, neſcio, *nie wiem*.

Est ne Paterfamilias domi, *a iest że Goſpodarz w domu*, est, *iest*, v. neſcio, *nie wiem*, v. non est, *nie maſz go*, & ubi est, *a gdzie iest*, abiit, v. exiit, *odſzedł*, *wyſzedł*, v. abſceſsit, *odiechał*, quo, *dokąd*, neſcio, *niewiem*, v. Cracoviam, *do Krakowa*, v. Varſawiam, *do Warſzawy*, v. Poſnaniam, *do Poznania*, v. Gedanum *do Gdańska*, v. Thorunium, *do Torunia*, non procul *nie daleko*, v. Rus, *na Wieś*, v. ad Civitatem, *do Miasta*, v. ad Conſangvineos, *do Krewnych*, v. ad amicos, *do przyiaciol*, v. ad nundinas, *na Jarmark*.

Habes ſcripturam, *maſz ſkrypturę*, habeo, *mam*, & ubi est, *a gdzie iest*, ſtatim ostendam, *zaraz pokażę*, ecce est, *oto iest*.

Comedisti jentaculum, *iadłes śniadanie*, prandium *obiad*, v. cænam, *wieczerzą*, comedi *iadłem*, v. non comedi, *nie iadłem*, v. accepi mihi ad ſcholam, *wziąłem ſobie do ſzkoły*.

Felicem noctem apprecor, *ſzczęśliwey nocy życzę*, Ego vicisſim quietiſsimam, *ia także nayſpokoynieyſzey*, ad revidendum, *do ſzczęśliwego obaczenia*.

PROVERBIA.

Wszystkim Uczniom do rożnych dyskursow służące.

Bog pomocą temu bywa, kto go na ratunek wzy-
DEUS invocantibus se præsto est. *(wa.*
Przed zaczęciem iakiey sprawy, odday Bogu Honor prawy.
Imprimis DEO supplica. *(błagany.*
Bog dla grzechow zagniewany, prożbą bywa u-
Flectitur iratus voce rogante DEUS.
Kto rano wstaie, temu Pan Bog daie,
Mane surgenti dat DEUS cuncta bona. *(ności.*
Kto niema umieiętności, niech się uczy przy pil-
Discat qui nescit, nam · ic sapientia crescit, *(mi.*
Jest to cnota nad cnotami, trzymać ięzyk za zęba-
Eximia est virtus, præstare silentia rebus,
Pańska łaska na pstrym koniu ieździ,
Gratia Magnatum nescit habere statum.
Kto naukę miewa ubogim nie bywa.
Artem qui sequitur, raro pauper reperitur.
Ucz się z małości, umieiętności
Disce bonas artes tenero quas tempore tractes
Gdy życie twoie cnotliwe, niedbay na mowy zło-śliwe.
Cum recte vivis, non cures verba malorum,
Jeżli postradasz wszystkiego, broń sławy honoru twego.
Omnia si perdas, famam s rvare memento,
Cokolwiek czynisz, patrz końca.
Quiquid agis, prudenter agas, & respice finem.
Czyń dobrze za życia twego, doydziesz spoczynku wiecznego.
Fac bene dum vivis post mortem vivere si vis.
Godziny się nie wracaią, iako woda upływaią
Et fugiunt horæ, more fluentis aquæ,
Nie urodzi sowa sokoła, tylko iako i sama.
Non procul a proprio stipite poma cadunt.
Nie godzien ten nic dobrego, który nie ucierpiał złego.
Dulcia non meruit, qui non gustavit amara,

Nie

Nie miła iest taka praca, za ktorą nie by wypłacą.
Est labor ingratus, quem præmia nulla sequuntur.
Człowiek tak, a Pan BOG inak.
Homo proponit, DEUS disponit.
Ad Majorem DEI Gloriam.

Notæ Aritmeticæ Numerorum Vulgaris & Ecclesiastici

1	I	100	C	900	DCCCC
2	II	101	CI	1000	M
3	III	102	CII	2000	IIM
4	IV	103	CIII	vel	MM
5	V	104	CIV	3000	IIIM
6	VI	105	CV	vel	MMM
7	VII	106	CVI	4000	IVM
8	VIII	107	CVII	vel	MMMM
9	IX	108	CVIII	5000	VM
10	X	109	CIX	vel	MMMMM
20	XX	110	CX	6000	VIM
30	XXX	200	CC	7000	VIIM
40	XL	300	CCC	8000	VIIIM
50	L	400	CCCC	9000	IXM
60	LX	500	D	10000	XM
70	LXX	600	DC	20000	XXM
80	LXXX	700	DCC	30000	XXXM
90	XC	800	DCCC	&c.	&c.

Numerus Ecclesiasticus septem literis exprimitur.

I.	V.	X.	L.	C.	D.	M.
1.	5.	10.	50.	100.	500.	1000.

NIechay bedźie Pánu Je-
zusowi rozmowá moiá
przyiemna. A ia śie w Jezu-
śie Pánu moim kocháć bede.
Boże pospieß śie ku wspo-
możeniu memu.
Pánie pokwáp śie ku rá-
tunku memu.
Chwałá Oycu/ ⁊c.

H Y M N.

IVż ćie tyśiackroć poża-
dam/
O Jezu gdy ćie ogladam:
O kiedyż mie rozweseliß?
[illegible] n twoim nákarmiß.
O Jezu moy/ ma słodkośći/
Nádźieio duße w ćieżkośći:
Ciebie goracymi łzámi
Szukam/ wołam/ wspomni
ná mie. (de/
A iuż gdźiekolwiek záśie-
Z sobą ćie Jezu mieć bede:
O iák

O iák pobożny [illegible]
Rozum wysłowić nieumie.
Gdy ty serce me náwie-
dzaß/ (wiaß:
Ná ten czás prawde obiá-
Smierdźi iemu prożność
świecka/
Wewnatrz pała miłość Bo-
ska.
Cośćie doználi wyznaycie/
Práwey miłośći żadayćie [illegible]

[illegible]
Niechay chwała moiá w to-
bie/
Ná wieki przebywa sobie.
Amen.

An.

[illegible] Boże z[illegible]
ćielu náß [illegible]
A odda[illegible]
nas.
Boże po[illegible]
możeniu me[illegible]
Pánie po[illegible] rá-
tunku memu.
Chwałá Oycu/ ⁊c.

H Y M N.

IEzus do Oycá śie wroćił/
Krolowáć do niebá wsto-
Serce mie moie odeßło/ (pił
Záraz zá Jezusem poßło.
Tyś moie roskoßowánie/
Tyś miłośći wykonánie:
Tyś ma rádość me kochánie
Jezu moy/ moie zbáwienie.
Jezu nád słońce iáśnieyßy
A nád Bálsam nawdźiecz-
nieyßy: (śći/
O Jezu wdźieczna słodko-
Zátop mie w twoiey miłośći

Słu-

